פא:

בארבעה פרקים כו'. גפ' לותו ואת בנו (חולין דף פג.) מפרש ערב יו"ט הראשון של פסח ויו"ט של עצרת וערב יו"ט האחרון של חג וערב ר"ה ויו"כ בגליל והא דלא תניא עיו"ט לראשון של חג לומר ר"ת משום דכו"ע טרידי בסוכה ולולב ואין להם פנאי להרצות בשמיטה כל כך (ף):

לעולם בשלא משך. מלמד דלכ הוקמי לתוקמי כשמשך אתא לפלוגי דהיינו משיכה שזיכה לו ע"י אחר ומש"ה לא קאמר אלא דלא הדר ביה כלל:

דבר תורה מעות קונות. פירש בקונטרס לכתיב בפורה ונתן הכסף וקם לו וק"ו בלוקח מן ההלויה ויש לקיש לימר משיכה מפורשת מן התורה ואין מעות קונות קסבר מהקדש לא ילפינן לכספן קני ליה משום דלא שייכא ביה משיכה לכל היכא דליתיה בי גזע דלמעלה אינה ואין נראה זה הטעם נכון כ"כ דמ"מ גילף מהקדש שיקנה גם הכסף בהלויה ומומר ר"י משום דתרתי לא מצי למקני בהלויה דפרק הלוקח עובר פרתו (בכורות דף יג.) דריש ר' יוחנן מו קנה מיד עמיתך הא לנכרי במשיכה ואם היה קונה משיכה וכסף לר"ל מ"ם כן לנכרי במה וכ"ת הא לנכרי בכסף דקאי אמיד עמיתך דדריש ליה ממשיכה מכל מקום מדנכרי בחד דוקא ישראל נמי בחד דוקא וכי האי גוונא קאמר אם ועוד מפרש ר"י דהיינו טעמא למעות קונות דבר תורה דמ"ם קנין דקרא בכסף מיירי כדמשמעו בכתיב (ף) קנין בכסף מוכל בכסף תשבירני (דברים ג) שדות בכסף יקנו (ירמיה לב) ואף על גב דכתיב ספר המקנה לנפקא לן (ר) מהם קנין שטר מ"מ אם קנין דבכל דוכתין הוי בכסף ועוד מוכח קרא דבכסף מיירי דכתיב [ויקרא כה] אל תונו ואמוכר ולוקח קאי: **שמא** יאמר חיטיך נשרפו בעלייה. ומ"ת למה לי למיכתב קרא דמעות קונות כיון דמשיכה קונה מדאורייתא היה להם לתקן דמדעי כסף ומשיכה ותירץ ר"י משום תקנת השוק עשו כן שלא להגריך תרתי משיכה ומעות וריב"ן תירץ דאם המשיכה לבדה לא תקנה אם כן יאמר הלוקח למוכר נשרפו חיטיך בעלייה ואם תאמר מ"כ כשנתן הלוקח מעות ולא משך יאמר לו המוכר נשרפו מעותיך בעלייה כיון דאין המעות קונות לו ומי תירוץ ריב"ן היינו יכולין לומר דלא חיישינן להכי משום דלא שכיח שיאמר המשיכה לאחר נתינת המעות כיון דאין מעות קונות אבל לפי תירוצו לא נוכל לומר כן דאם כן לא היה לו נמי למיחש שמא יאמר הלוקח נשרפו חיטיך בעלייה דלא שכיח שיאמרו הכסף אחר משיכת הפירות כיון דמשיכה לאחר לא היתה קונה וי"ל דמעות נוח לשמרן ואין טורח בהלאתם כמו פירות דאין יכול להציל אלא בטורח גדול ועוד אומר ר"י דגבי מעות אין שייך לומר נשרפו מעותיך בעלייה לאפילו הוי עלייהו אומר אנס הא אמרינן בפרק המפקיד (ג"מ דף מב.) דאין להם שמירה אלא בקרקע ואי לא מותיב להו בקרקע הוי פשיעותא לגבי נורא כדמוכח התם גבי ההוא דאותיב זוזי בגריפתא דאורבני ות"ת והיכי חיישינן שמא יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה הא הוי עלייהו אומר שכר ואם לא יגיל ישלם דכי היכי דגבי זוזי הוי מוכר עלייהו אומר שכר כדמשמע בפ' הזהב (שם דף מט.) גבי ההוא גברא דיהיב זוזי למשמשי מוקירו אומשמי והדר ביה ות"ל שקול זוזך ולא שקלינהו ומגנוב ואמר רבא לכל כה"ג לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי כו' משמע דאי לא הוה אומר ליה שקול זוזך הוי עלייהו אומר שכר וה"ג גבי חיטין הוי נמי שומר שכר ואומ"ל דלעולם גבי זוזי נמי לא הוי אומר שכר והא דקאמר לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי ס"פ לא מיבעיא היכא דנותן לו שכר וקאמר לו שקול זוזך דקניק נפשיה מחיוב אומר שכר אלא אפילו אומר חנם לא הוי וכ"ג צריך לפרש בחיטך עובדא (שם ע"ב) דל"ל ליהוי הנך זוזי גבך פקדון דמשכה לי וי"ל דה"פ קמן ומסיק עלה לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי כו' היינו ע"כ נותן לו שכר קאמר ועוד י"ל דאע"ג דגבי זוזי הוי שומר שכר היינו משום דשרי להוליכם ואע"ג דמפקיד מעות אגב נעה"ב תנן בהמפקיד (שם מב.) דלא יתמתם בהן כיון דדבר תורה מעות קונות אלים כחו ויכול להוליכם אע"ג דתקין רבנן דלא קני אלא בשמיכה: **ה"ג** אמר ר' יהושע ב"ש בכל מקום ששנה רבי יהודה אימתי ובמה במשנתינו אינו אלא לפרש דברי חכמים וכ"ע כספרים דגרסי במשנתינו דבגרייתא מצינו לתימתי דרבי יהודה לחלוק בפרק קיסוי הדס (חולין דף פח.) גבי דס הניתז ושעל גבי הסכין ופ"ק דגיטין (דף ז.) גבי המניח גט בספינה ואין להתירן כאן: [וע"ע תוס' ביצה טו: ד"ה ולא היא ותוס' סוכה מא. ד"ה שמא יגדל ותוס' גיטין ז: ד"ה אמר ותוס' שבועות מא. ד"ה נשבע ותוס' חולין פח. ד"ה רבנן]:

ומודין בשאר כל האדם שזכו לו מעותיו א שאין מערבין לאדם אלא מדעתו ב אמר רבי יהודה במה דברים אמורים בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות ג מערבין לדעתו ושלא לדעתו לפי ד שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם שלא בפניו: **גמ'** מ"ט דר' אליעזר הא לא משך אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוהו עשאו ר"א כד' פרקים בשנה ה דתנן ג' בד' פרקים אלו משחיטין את הטבח בעל כרחו אפילו שור שוה אלף דינר ואין ללוקח אלא דינר אחד כופין אותו לשחוט לפיכך אם מת מת ללוקח מת ללוקח ו הא לא משך אמר רב הונא בשמשך אי הכי אימא סיפא בשאר ימות השנה אינו כן לפיכך אם מת מת למוכר אמאי הא משך א"ר שמואל בר יצחק לעולם בשלא משך הכא במאי עסקינן בשזיכה לו על ידי אחר בד' פרקים אלו דזכות הוא לו זכין לו שלא בפניו בשאר ימות השנה דחוב הוא לו אין חבין לו אלא בפניו ז ורב אילא אמר ר' ח יוחנן ט בד' פרקים אלו העמידו חכמים דבריהן על דברי תורה י דאמר רבי יוחנן יא דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו יב משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה: ומודים בשאר כל האדם כו': מאן שאר כל אדם אמר רב יג בעל הבית וכן אמר שמואל בעה"ב דאמר שמואל ל"ש אלא נחתום אבל בעה"ב קונה ואמר שמואל יד ל"ש אלא מעה אבל כלי קונה ואמר שמואל טו לא שנו אלא דאמר לו זכה לי אבל אמר ערב לי שליח שויה וקני: אמר רבי יהודה בד"א וכו': טז אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהודה ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי יהודה בעירובין הלכה כמותו אמר ליה רב חנא בגדתאה לרב יהודה אמר שמואל אפילו במבוי שניטלו קורותיו או לחייו אמר ליה בעירובין אמרתי לך ולא במחיצות אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי יז הלכה מכלל דפליגי יח והאמר ר' יהושע בן לוי כל מקום שאמר ר' יהודה אימתי ובמה במשנתנו אינו אלא לפרש דברי חכמים ולא פליגי והא אנן תנן יט נתוספו עליהן מוסיף ומזכה וצריך להודיע התם כ בחצר שבין שני מבואות והאמר כא רב שיזבי אמר רב חסדא זאת אומרת חלוקין עליו חבריו על רבי יהודה כב אלא גברא

מתני' **שאין מערבין לו לאדם שלא לדעתו.** הלכך גבי חנוני כי ג"ל זכי לי לא מתכוון אלא לקנות היינו ולא קמך עליו שיעשה שלומו ומעות אינן קונות ולא סמכה דעתיה ונמלא מערב לו שלא לדעתו אבל אם מסך ככר והניחו אצלו לכך שליח עשאו: **עירובי תחומין.** חוב הוא לו שמפסיד לכל המחר ושמא אינו נוח לו: **גמ' בד' כג פרקים.** למתרץ ר' יוחנן לקמן להעמידו בהן חכמים דבריהם על דברי תורה. על דין תורה למעות קונות אף כאן מפני תיקון שבת העמידו דבריהם על דין תורה: **בד' פרקים אלו.** בפ' לותו ואת בנו בחולין (דף פג.) עיו"ט הראשון של פסח ועי"ט של עצרת וערב ר"ה ועי"ט האחרון של חג וערב יוה"כ בגליל: **ואין לנוקח.** כלומר אלא דיעבד אם נתנו לו דיעבד אינו קונה: **אבל בעירובי חצירות.** אין שם הפסד אלא ריוח (לעיל מו:) לעולם הוא זכות לאן (לקמן צה.). **ואין חבין לאדם שלא בפניו.** אין מפחיתין לותו על כרחו ואם רצה טובא יכול לעשות שלומו אלא מדעתו לדבר שהוא מוכח או הפסד (קדושין כג.) דאין אדם נעשה שליח לפחיתו אלא מדעתו להפסידו, אבל להרויחו אין מהדי ליה לפיכך זכין ואין חבין (חולין פג.). דבר שהוא לרעתו קרוי חוב (כתובות י: וביצה ב"מ י.) דבר שהוא חוב לו, שלימו מפץ בו (סוטה כה.). משחיטין את הטבח בעל כרחו. כדמפרש ואזיל שאם קנל דינר מלוקח ליתן לו בדינר כשר (חולין פג.). **אפילו שור שוה אלף דינר.** שוטטו על כרחו אף על פי שאין לוקחין לשאר (שם). **ואין לוקח אלא דינר אחד.**

מוסף רש"י

במה דברים אמורים. לאין מערבין לו לאדם אלא לדעתו שמצלחה, בעירובי תחומין. דשמא חוב לו להפסיד אלפים לגמרן על מנת להשתכר אלפים למערב (לעיל מו:) שמע אין לו לקנות כאן כדי להפסיד לגרוס שכנגדה (לעיל פ:) **אבל בעירובי חצירות.** אין שם הפסד אלא ריוח (לעיל מו:) לעולם הוא זכות לאן (לקמן צה.). **ואין חבין לאדם שלא בפניו.** אין מפחיתין לותו על כרחו ואם רצה טובא יכול לעשות שלומו אלא מדעתו לדבר שהוא מוכח או הפסד (קדושין כג.) לאין אדם נעשה שליח לפחיתו אלא מדעתו להפסידו, אבל להרויחו אין מהדי ליה לפיכך זכין ואין חבין (חולין פג.). **דבר תורה מעות קונות.** מכיון שנתן מעות למוכר אין אחד מהם יכול לחזור, דגמרינן מהקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו (שם ובב"מ מו:) ומשיכה לא קנין (בכורות יג.). **שמא יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה.** שמא יניחם לוקח בבית מוכר זמן מרובה ותפול לליקה בפחות המוכר ולא ימות לטרוח ולהליל, לפיכך העמידום כרשותו לחזור בו אם ירצה, דכיון שאם יתייקרו בדמותו ויחזור בו מן המכר ויהא שכר שלו כי לדיליה תציב להו וטרח ומליל (ב"מ מז:) לו: **לכי מוקמינהו כרשותיה.** לעיל מו: פ: לקמן לה.) ג) [גיטין יח: קידושין כג. ומ"ן], ג) חולין פג., ד) [שם. ע"ן], ה) [בכורות יג: קידושין כו. כח.], ו) גי' רש"י יהודה, ז) ב"מ מז: [שבת ומ"ן, ח) לקמן לה., ט) [סנהדרין קו: ומ"ן], י) [לעיל פ:], יא) [שם], יב) ק"מ פ"ק, יג) בכ"מ: כל, יד) [לעיל פ:], טו) [שם], טז) ק"מ פ"ק, יז) בכ"מ: כל, יח) [ע"ז עב:], יט) [ב"ק לא.], כ) [ע"ז עב:], כא) [ב"ק לא.], כב) [לעיל מו: פ: לקמן לה.], כג) [גיטין יח: קידושין כג. ומ"ן], כד) [חולין פג.], כה) [שם]. כו) [לעיל מו: פ: לקמן לה.], כז) [ב"ק לא.], כח) [ע"ז עב:], כט) [חולין פג.], ל) [בכורות יג:], לא) [קידושין כו. כח.], לב) גי' רש"י יהודה, לג) ב"מ מז: [שבת ומ"ן, לד) לקמן לה., לה) [סנהדרין קו: ומ"ן], לו) [לעיל פ:], לז) [שם], לח) ק"מ פ"ק, לט) בכ"מ: כל, מ) [ב"ק לא.], מא) [ע"ז עב:], מב) [חולין פג.], מג) [לעיל מו: פ: לקמן לה.], מד) [גיטין יח: קידושין כג. ומ"ן], מה) [שם].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לכך וכו' בכתב הזוכתי (קנין בכסף) תמ"מ וי"ב ס"ל קנין בספו:

רבינו חננאל

ואמרינן מאי טעמא דר' אליעזר והא לא משך. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה השוה ר' אליעזר מידותיו בעירובין כאותה ששנינו בשחיטת חולין (פ') [בפרק כסוי הדם] בארבעה פרקים אילו משחיטין את הטבח בעל כרחו. ואסקה ר' יוחנן לעולם בשלא משך ושלא זיכה, ובד' פרקים אילו העמידו דבריהן על דין תורה דדבר תורה מעות קונות, ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה [שמא] יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה. ומודים חכמים לר' יהודה בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו. מאן שאר כל אדם. אמר רב (מן) בעל הבית. וכן אמר שמואל בעל הבית קני, דלא שנו אלא בנחתום דלא קני אלא מעה יהיב, אבל יהיב כלי קני. ולא שנו אלא דאמר ליה לנחתום זכי לי, אבל אמר ערב לי קני. פיסקא, א"ר יהודי במה דברים אמורים, שאין מערבין לו אלא מדעתו, בעירובי תחומין, שפעמים שהיא חובה לו שאתה מתירו בצפון ואוסרו בדרום כנגד מה שהתרת, והוא אין לו צורך אלא בדרום, נמצאתה עושה לו חובה לפיכך אין חבין לו אלא בפניו. אלא בעירובי חצירות אתה מתירו תוספת ואינך אוסרו בדבר לפיכך זכין לו אפילו שלא מדעתו. אמר רב יהודה אמר שמואל הילכתא כר' יהודה, ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו, והני מילי בעירוב אבל לא במחיצות. ואקשינן למה הוצרך שמואל לומר הלכה כר' יהודי משלל דחכמים פליגי עליה בהא, והא אמר ר' הושע כל מקום ששנה ר' יהודי אימתי ובמה אינו אלא לפרש דברי חכמים, ומתני' במה היא. ודחינן ולא פליגי והתנן ניתוספו עליהן מוסיף ומזכה וצריך להודיע. הלא המשנה זו לרבנן היא, ושנו בעירובי חצירות צריך להודיע. ושנינן התם דקתני צריך להודיע בחצר שבין שני מבואות שכשאתה מתירו במבוי אחד אתה אוסרו במבוי האחר, ונמצאת לו חובה, אבל חצר אחד במבוי אחד לא פליגי עליה. איני והא' רב חסדא, אתה מדחה דברי ר' יהודי.